

ESBL-positiivne bakter

Patsiendi infomaterjal

Käesoleva infolehe eesmärgiks on teavitada patsiente ja nende külastajaid ESBL-positiivsete bakterite olemusest, nende põhjustatud haigustest ja ravist ning anda juhiseid ESBL-positiivse bakteri leviku tõkestamiseks haiglas ja haiglast lahkumise järel.

Mis on ESBL?

ESBL (laiendatud toimespektriga beetalaktamaas, ingl extended-spectrum beta-lactamase) on valk, mida toodavad mõned bakterid. Selliste bakterite põhjustatud haiguste (infektsioonide) korral paljud antibiootikumid ei toimi ning seetõttu võib haiguse ravi olla pikk ja keeruline.

Mis juhtudel põhjustab ESBL-positiivne bakter haigust?

ESBL-positiivne bakter võib pikka aega elada inimese seedetraktis ilma haigust põhjustamata – seda nimetatakse ESBL-positiivse bakteri kandluseks. Kandluse korral enamikul inimestel haigust ei teki ning seda ei ravita. Organism võib aja jooksul ESBL-positiivsest bakterist vabaneda. Ainult teatud tingimustel võib bakter põhjustada haigusi, näiteks kuseteedes, kõhuõõnes või kopsus, samuti haavas. Sagedamini esineb seda järgmistel isikutel:

- kes on pikka aega viibinud haiglas ja/või saanud varem antibiootikum- või immuunsüsteemi pärssivat ravi;
- kellel on organismis võõrmaterjale (näiteks endoprotees, kateeter jm);
- keda on hiljuti opereeritud.

Millal vajab ESBL-positiivse bakteriga inimene ravi?

Ravi on vaja ainult siis, kui ESBL-positiivne bakter on põhjustanud haiguse. Ravi vajaduse otsustab raviarst.

Kuidas ESBL-positiivne bakter haiglas levib?

Peamiselt levib bakter nii patsiendi, haiglapersonali kui ka külastajate käte kaudu. See võib juhtuda otsesel kontaktil või kaudselt, puudutades saastunud esemeid ja pindu (ukse käepidemed, tualettruum, voodipiirded jm).

Miks on tähtis takistada haiglas ESBL-positiivse bakteri levikut?

ESBL-positiivse bakteri levik võib ohustada teisi haiglas viibivaid patsiente, põhjustades neil haigusi, mille ravi on pikk ja keeruline. Seetõttu kehtivad ESBL-positiivse bakteri haiglasisesse leviku vältimiseks haiglas kindlad nõuded (kontaktnakkuse isolatsiooni abinõud).

Kuidas takistatakse haiglas ESBL-positiivse bakteri levikut?

ESBL-positiivse bakteri leviku takistamiseks peavad haiglapersonal, patsiendid ja külastajad järgima teatud nõudeid.

Personal

- paigutab võimaluse korral patsiendi üksikpalatisse;
- paneb palatiuksele sildi kehtivate nõuete kohta;
- kasutab palatis isikukaitsevahendeid, milleks on kindad, kaitsekittel ja vajaduse korral mask;
- järgib kätehügieeni reegleid;
- annab patsiendile ja tema lähedastele (haigla külastajatele) lisainfot bakteri ja kontaktnakkuse isolatsiooni abinõude kohta.

ESBL-positiivse bakteriga patsient

- täidab personali juhiseid;
- järgib kätehügieeni reegleid.

Külastajad

- teavitavad osakonna valvepersonali oma tulekust enne, kui sisenevad palatisse;
- pesevad või hõõruvad käsi antiseptikuga enne palatisse sisenemist ja palatist väljumisel;
- kannavad palatis kaitsekitlit;
- väldivad kontakti teiste patsientidega;
- eemaldavad kitli enne palatist lahkumist, lähtudes palati uksele olevatest nõuetest.

Mida tuleb pärast haiglast lahkumist silmas pidada?

- ESBL-positiivse bakteriga patsient ei pea oma elustiili muutma.
- ESBL-positiivse bakteriga patsient ei pea piirama suhtlemist teiste inimestega, sportimist, ühiskasutatavate saunade ja basseinide külastamist.
- Oluline on kõikjal täita kätehügieeni reegleid. Hoolikas kätepesu takistab bakterite levikut teistele inimestele ja ümbritsevatele pindadele.
- Iga kord, kui pöördute arsti vastuvõtule või haiglaravile, teavitage ESBL-positiivse bakteri olemasolust, et raviarst saaks seda raviplaani koostamisel arvesse võtta.

Kätehügieen

Parimad võimalused kätehügieeniks haiglas on pesta käsi vedelseebiga või hõõruda käsi antiseptikuga.

Millal pesta käsi vee ja vedelseebiga?

Käsi tuleb pesta:

- käte nähtava määrdumise korral;
- enne söömist;
- pärast nuuskamist, aevastamist, köhimist;
- pärast tualettruumis käimist.

Millal kasutada käte antiseptikut?

Antiseptikut tuleb kasutada:

- enne ja pärast kahjustunud naha (põletik, põletus, lõikehaav) puudutamist;
- enne veresoonekanüüli või pöiekateetri puudutamist;
- pärast nuuskamist, aevastamist või köhimist, kui puudub kätepesuvõimalus;
- pärast tualettruumis käimist (käte pesemise ja kuivatamise järel).

Mida võiks teada käte antiseptikust?

- Antiseptiku kasutamine on tõhusam, kui käte pesemine vee ja seebiga.
- Antiseptik hävitab 99% mikroobidest umbes 30 sekundi jooksul.
- Antiseptiku dosaatorid asuvad palati ukse juures, voodi kõrval või teistes kättesaadavates kohtades.
- Antiseptikut ei ole vaja kätelt maha pesta – seda hõõrutakse, kuni antiseptiku lahus on kuivanud.

Kuidas pesta käsi õigesti, kuidas kasutada antiseptikut?

Käte pesemise tehnika

1. Tehke käed märjaks.
2. Vajutage seebi dosaatorile 1–2 korda.
3. Hõõruge peopesi, sõrmeotsi ja sõrmedevahelist ala umbes 15 sekundit.
4. Loputage käed jooksva veega.
5. Kuivatage käed ja sulgege veekraan paberrätikuga.
6. Vajaduse korral kasutage käte antiseptikut.

Antiseptiku kasutamise tehnika

1. Vajutage antiseptiku dosaatorile 1–2 korda.
2. Hõõruge peopesi, sõrmeotsi ja sõrmedevahelist ala umbes 30 sekundit, kuni antiseptiku lahus on kuivanud.

Ainult kiire loputamine veega ei tee käsi puhtaks!

Allikas: Tartu Ülikooli Kliinikumi patsiendiinfo ESBL

ITK757
Kinnitatud AS ITK ravikvaliteedi
komisjoni 07.04.2021 otsusega
(protokoll nr 6-21)